

Вітальне слово
Ректора Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
академіка НАН України
Леоніда Васильовича Губерського

200 років із Дня народження Тараса Шевченка... Знаменна і велична дата для кожного українця... 2014 рік проголошено Роком Тараса Шевченка. Стратегія пошанування національного генія і мислителя – частина загальнодержавної гуманітарної політики.

Тарас Шевченко відомий і шанований в усьому світі. Ми ж, українці, схилиємося перед його постаттю з особливим трепетом та любов'ю. Тарас Шевченко створив ту духовну державну Україну, в якій ми живемо й сьогодні. Видатні класики філософії та літератури усвідомили це давно, про що переконливо сказав Іван Франко: *"Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа"*, а Максим Горький наголосив пізніше: *"Шевченко все знав, або, в крайньому разі, все відчував"*. Треба мати неабиякий Божий дар, аби все знати чи відчувати... Це дається тільки особистостям, покликаним стати національними символами й духовними орієнтирами свого народу.

У Київському університеті Тарас Шевченко – в особливій пошані. У назві вишу його ім'я з'явилося 1939 року на честь відзначення 125-річчя від дня народження генія. Наша Alma-mater пам'ятає молодого Тараса ще з 40-х років XIX століття, коли після навчання в Петербурзькій Академії мистецтв він працював штатним художником у Київській археографічній комісії при Київському університеті (1843 – 1846 рр.). А 1846 року Тарас Григорович брав участь в університетському конкурсі на заміщення вакантної посади викладача малювання й отримав можливість працювати в Університеті Святого Володимира. То була його мрія... Але не судилося: на перешкоді став арешт поета в 1847 році. Позбавлені волі тоді були й Микола Костомаров та ще кілька їхніх побратимів (Пантелеймон Куліш, Микола Гулак, Василь Білозерський) за приналежність до Кирило-Мефодіївського братства, осередком якого був Київський університет. Знаменно, що Тараса Шевченка члени братства свідомо не зараховували в свої ряди, дивлячись на нього "как на небесный светильник", якого слід уберегти від можливого арешту. Не вберегли... Царський уряд фактично

інкримінував поету вину за його політичні твори, зокрема антиімперську й антицарську поему "Сон". Тарас Шевченко був засланий у солдати на цілих десять років, а отримавши волю підтримував творчі зв'язки з багатьма своїми великими сучасниками, зокрема першим ректором Університету, видатним ученим-енциклопедистом Михайлом Максимовичем.

Після смерті поета було поховано у Петербурзі, на Смоленському кладовищі. Під час того велелюдного поховання ("Бесконечная маса публіки провозжала его", – згадував художник Лев Жемчужников) Микола Костомаров і Пантелеймон Куліш у своїх прощальних словах говорили про те, що поет помер не на чужій землі, бо для нього тепер рідною стала вся Слов'янщина. Однак Тарас Шевченко мріяв бути похованим саме в Україні, біля Дніпра, – і через три місяці його заповіт виконали нащадки: через Москву труну з тілом генія було привезено в Київ 19 травня 1861 року, а 21 травня, після відспівування в церкві Різдва Христового, похоронна процесія рушила до київського кріпосного форту. Провести поета в останню дорогу до Канева знову, як і в Петербурзі, прийшло "народу несколько тысяч" (як свідчать сучасники). На траурному мітингу з жалобними промовами виступали відомі діячі культури й освіти з Києва та Петербурга, а серед них – тодішні студенти нашого Університету: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Стоянов (ім'я не збереглося). Троє інших студентів (Петро Вишневський, Микола Ковалевський, Михайло Малашенко) супроводжували труну поета аж до могили на Канівській горі. Брала участь у перепохованні також студенти Університету: Павло Житецький, Тадей Рильський (батько Максима Рильського), Михайло Старицький, які стали в майбутньому видатними діячами української науки і культури.

З того часу вся свідома Україна і, насамперед, наш Університет пам'ятають і шанують Поета. Зі здобуттям Україною незалежності вивчення феномену Тараса Шевченка набуло нового звучання і значення. Університет традиційно бере участь в усіх заходах, пов'язаних з ім'ям поета, часто стаючи їхнім центром. Протягом кількох років навіть вручення Державних Шевченківських премій відбувалося у стінах Університету, а вивчення творчої спадщини митця набуло нових змісту і форм. Свідченням наукового шевченкознавчого прориву є нещодавно виданий ґрунтовний бібліографічний покажчик усіх шевченкознавчих праць викладачів та студентів Університету як філософського, філологічного, історичного, так і інших гуманітарних профілів. Престижною є

університетська премія імені Тараса Шевченка, яка присуджується за наукові роботи викладачам усіх спеціальностей – і гуманітарних, і природничих. А в 2013 році зроблено ще один вагомий крок – на базі Університету при кафедрі історії української літератури і шевченкознавства Інституту філології створено перший Всеукраїнський навчально-науковий центр шевченкознавства.

Шевченкову геніальність світ визнав порівняно швидко. Його поезія публікувалась за кордоном (у Німеччині) ще за життя поета ("Новые стихотворения Пушкина и Шевченко", Лейпциг, 1859); він був першим у Російській імперії академіком гравюри (1860 р.). Творча спадщина Кобзаря – невичерпне джерело знань і для вченого, і для студента, і для простого читача. Академік Олександр Білецький свого часу говорив: *"Гомер, мабуть, безсмертний поет, але Шевченко живий і для нас, і для всього прогресивного людства"*. Разом із нами він живе, бореться, творить, разом з нами будує майбутнє України, її освіти, науки, культури.